

Fremtiden er utelukkende motivert av nostalgi

Essay av Tommy Olsson

John Raustein

Når alt faller på plass

Kunstnerforbundet

Oslo

Ta en farge. For eksempel grønn. Men ikke hvilken grønn som helst; en med motstridene assosiasjoner. En grønn du bare nesten kan beskrive gjennom å vise til noe annet. Kromoksidgrønn, men ikke helt. Sykehuskorridorgrønn, men bare nesten. Amerikansk henrettelsesbenkgrønn, men bare så vidt. Pistasjgrønn, men litt for daff. Mintgrønn, men en tanke for uspiselig. En vanskelig grønn; kjølig, dempet, og ikke-organisk. En industriell grønn. Den slags farge du maler svære vannsisterner og hangarskip med som beskyttelse mot vær og vind. Den type grønn du finner på en skjorte inne i garderobeskapet du momentant glemte etter at du fikk den i julegave sammen med to skjorter til, en rød og en blå, som noen i nær familie kjøpte på tilbud i panikk dagen før julaften – tre skjorter til prisen for to.

Ta et medium. Tekstil. Mye tekstil. I den samme fargen – den jeg nettopp prøvde meg på å lokalisere noen form for tilhørighet til her over, uten å komme nærmere enn nesten. Og det er noe med nettopp det. Overlyssalen på Kunstnerforbundet er helt drapert i denne fargen, så det er nærliggende å tenke at den ikke er tilfeldig valgt. Eller at installasjonen er en labyrint – noe det også var sist gang jeg kom borti det arbeidet her for noen år siden, da Raustein stilte ut på Galleri Format og på en liknende måte tok over hele rommet for å mane frem et parallelt univers. Men den gang gikk det i brunt, og det forekom avvik i fargetonen. Hvis jeg husker riktig var det rent av noen få partier av svart og blått (men det kan være noe jeg ikke husker helt riktig). Avvik det overhodet ikke er gitt noen plass til her, hvor den samme nyansen er tyrannisk enerådende. Så er det kanskje ikke en labyrint som medfører noen direkte utfordringer til orienteringssansen – til det er rommet tross alt for lite – men det er høyt nok i tak til at man erfarer noe av den tilsiktede svimmelheten når man løfter blikket, i det man har kommet seg inn i rommet og alt man ser er grønt. Ikke fordi man ikke finner veien ut igjen, men fordi man for øyeblikket ikke direkte ser den, og fordi resten av verden – slik man husker den – ikke lenger er innen rekkevidde. Og da er det gjort, tanken at de farmasøytisk grønne draperiene potensielt bare kan ekspandere ut i uendeligheten melder seg, sammen med følelsen av at man aldri mer vil se rødt og gult. Det er ikke nødvendigvis tilsiktet, men *Når alt faller på plass* faller aller mest på plass som en del av et større kart, eller en større labyrint, og - siden det frister alt for mye til at jeg ikke skal klare å la være å si det – blir en forstyrrende grønn oppgradert versjon av installasjonskunsten slik vi husker den fra vi var små. Den gang det å gå inn i noe slikt hadde den samme knusende effekten av skrekkblandet fryd som nå, bare mye mer intenst. Og selvsagt vil dette virke som det skal på de som er små i et her og nå, selv om ingen skrikende unger som løper rundt i ekstase er til stede når deres undertegnede subber rundt i lokalet og tenker sitt.

Det å gå inn i noe distinkt annet, ut av hverdagen og inn i det ukjente, er sannsynligvis en psykologisk nødvendighet innenfor et noenlunde organisert samfunn, og noe jeg vil tro alle foretar seg jevnlig på den ene eller den andre måten – enten det nå er porno, fotball eller rus man velger å gripe til. Det blir selvsagt bare spekulasjon fra min side; når geskjeften din er å skrive om kunst blir denne trangten formulert fra den andre enden av rommet, og jeg har i årevis prøvd å få på plass noe som likner på en hverdag – men jeg beveger meg til tross for

det i den samme større labyrinten som resten av oss. Og jeg tror nødvendigheten av å bevege seg inn i noe annet er universell.

"Labyrinten" er også det begrep som ble tatt i bruk da jeg bikket 40, og folk med felles interesser rundt meg begynte å falle fra. "Labyrinten" ble tidlig et samlebegrep for å beskrive de forskjellige arkivariske systemer for den ansamling litteratur, film og musikk en avdød bekjent hadde samlet på seg siden tenårene, og som vedkommende nå gjennom sin exit fra jordelivet hadde forlatt til sine nærmeste å ordne opp i. Noe den gjenlevende partneren og/eller den nærmeste familie som oftest trenger hjelp fra den avdødes omtrent like nerdete venner for å klare å få noen form for oversikt over. Et sorteringsarbeid, i hovedsak, men med den egne sorgen og hukommelsen som kompass. Men, jeg lover; selv om man sitter med solid kunnskap om førsteutgaver av obskure diktsamlinger og markedsverdien av en sjelden punksingel er dette som oftest snakk om en omfattende mengde, med en i beste fall tilsynelatende organisering, basert på den avdødes egen oversikt og personlige prioriteringer. Uansett om det var en gift mann med barn, eller en fyr som bodde alene, (der er kvinner som lagt igjen omfattende ansamlinger etter seg og, men det er som oftest mer ryddig og organisert – bøkene står alfabetisk i hyllen etter forfatter, platene etter sjanger, etc), er det bestandig til sin form seriøst labyrintisk. Jeg vet, det er en digresjon det her, og potensielt bare fullt gripbar for en håndfull menn på min alder; men den har en dyp resonans i alt dette grønne. Fordi det er jo ikke bare en masse stoff som henger og slenger etter veggene og fra taket. *Når alt faller på plass* er stappfull med forskjellige objekter og signaler, alle i den samme fargen, og alle i det samme materialet. Puter i forskjellige formater, ofte lange og tynne, og traslet inn i hverandre i en serie av knuter – omtrent som den der skuffen med kabler alle har stående et sted, med utganger som passer til diverse hjemmeelektronikk som gikk ut av produksjon på 1900-tallet, men som man sammenbitt bærer med seg til alle nye adresser fordi man aldri vet når man trenger noen av dem. Men her er også det man øyeblikkelig oppfatter som bilder på en vegg; applikasjoner av rutemønster i ramme. Selvsagt, som alt annet, konsekvent i den samme grønne tekstilen. Dette grepet forekom også i den tidligere nevnte, i hovedsak brune, installasjonen fra noen år tilbake, og det ligger en liten mediespesifikk punchline i denne oversettelsen av maleri på vegg til tekstilapplikasjon på tekstil. Den fungerte ypperlig allerede forrige gang, men blir enda mer spissformulert når det i tillegg er et monokrom på et monokrom, i en situasjon hvor man gjentatte ganger må se ned på sine egne hender for å sjekke at man ikke selv er blitt metallisk grønn underveis. Det adresserer en større samtale, og fører også direkte tilbake til tittelen; *Når alt faller på plass*. Eksakt hva er det som faller på plass? Når jeg, for det som etterhvert er blitt ganske mange år siden, noterte en distinkt samtidig nerve innenfor norsk tekstilkunst – før jeg hadde blitt tilstrekkelig besatt til å oppdage at denne nerven saktens også var å finne i arbeider som i noen tilfeller lå fryktelig langt tilbake i tid, og ikke nødvendigvis noe som begynte å eksistere i det øyeblikket jeg oppdaget det – handlet det om to hovedsakelige spor, under et stigma. Alt dette er fortsatt til stede, selv om stigmaet har snudd til bred aksept og en ikke liten grad av hipness. Det ene sporet var, og er, arbeider i tekstil som enten inkorporerer andre materialer og teknikker, eller agerer som andre materialer og teknikker. For eksempel, som det hintes til i denne, og foregående, installasjon, maleri. Det er sannsynligvis det vanligst forekommende, og med en så lang tradisjon at det utgjør en fundamental aspekt ved tekstilkunsten. Nærheten mellom billedvev og maleri er udiskutabel. Der har forekommet diskusjoner om hvorvidt teppene til Hannah Ryggen egentlig i noen forstand bør blir forstått som malerier, og det er ikke et isolert eksempel. Men der er også godt om eksempler på bruk av grafiske teknikker og tredimensjonale arbeider, eller – som her – installasjoner, selv om det er mer vrient å finne tilfeller av det som ligger lenger bak enn 1960. Til tider kan det se ut til at tekstilkunsten er kapabel til å annektere alt rundt seg, og blottlegge et potensiale som kan få en utslitt kritiker til å si sånne ting som at det er den nye videoen. Der andre sporet er den tekstilkunsten som

gjør et poeng av å ikke late som den er noe annet enn tekstil, og som balanserer over den avgrunn av konvensjoner som følger med; gardiner, draperier, og ikke minst klær og den direkte nærheten til den egne kroppen, som ellers ville stått naken. John Raustein gjør noe såpass heftig som å kombinere alt dette, og det kunne sikkert la seg gjøre i langt mindre format, men det er slett ikke sikkert noen ville fått det med seg. Selv fra innsiden av alt dette er det noe jeg tenker over først nå, etterpå, fordi jeg sitter og skriver. Fordi det noen ganger ikke virker tilfeldig at tekst er de første fem bokstavene i tekstil; ting ville vært veldig annerledes hvis jeg ikke produserte tekst, men langt mer krevende hvis jeg ikke brukte tekstil. Nå er jeg ikke den som vil utelukke for alle de eventuelle lesninger og forståelser som ligger i en tittel hvor det er nødvendig å gå i dialog med den, men jeg tenker disse tingene er noe av det som ideelt skal falle på plass, uten at jeg derfor vil si det faktisk skjer – og for alt jeg vet kan disse ordene ha sin opprinnelse langt utenfor fagfeltet, i kunstnerens fornemmelse av noe helt annet, men det er jo uansett det jeg vil kalle en god tittel, siden den kan appliseres i flere sammenhenger. Den vil også treffe de aller fleste med en grad av forventning, fordi det er også dette "Når" i tittelen som viser til noe som ennå ikke har funnet sted. Det har ikke falt på plass, men *når* det gjør det skal dere få se på faen. Som logisk progresjon innenfor artens utvikling – mennesket oppfattet opprinnelig verden i svarthvitt, før intensiteten i rødt ikke lenger lot seg overse – kan man på samme tid tenke seg denne grønfargen, som jeg er helt sikker på at noen vil oppfatte som grå, er en ganske fersk oppdagelse. Men den dagen alt virkelig faller på plass vil eventuelt "grå" være et tilbakelagt evolusjonært stadium. Og vi vil huske alt det nye lenge før det skjer.

Tommy Olsson

Teksten ble første gang publisert på Norwegian Crafts nettider april 2019

www.norwegiancrafts.no